

EXPORTRECORD DUITSE DEFENSIE- INDUSTRIE

In het afgelopen jaar exporteerde de Duitse defensie-industrie voor 12,2 miljard euro aan materieel, een stijging van 40 procent ten opzichte van 2022. Dit biedt beleggers kansen, maar de overheid heeft een flinke vinger in de pap.

Het exportrecord is het wrange gevolg van de geopolitieke spanningen. Het Duitse ministerie van Economische Zaken verleende in 2023 voor ruim 10,8 miljard euro aan exportvergunningen naar NAVO-leden en gerelateerde landen. Het resterende deel ging naar derde landen, met Oekraïne als grootafnemer.

STRIKTE CONTROLE

Dat de Duitse defensie-industrie *boom*ing is, blijkt duidelijk uit de koers van een bedrijf als Rheinmetall. Beleggers dienen wel rekening te houden met een strikte politieke controle. Een uitvoerig samenstel van wettelijke regelingen draagt zorg voor de bescherming van in Duitsland ontwikkelde technologie en Duitse politieke belangen. Allereerst beperkt de grondwet de (actieve en passieve) deelname aan militaire geschillen. Daaronder valt ook de levering van defensiematerieel. Naast diverse Duitse economische en militaire uitvoeringsregelingen, bepalen ook Europese richtlijnen, embargo's en ad-hocbesluiten of en welk materieel naar welk land mag worden uitgevoerd.

**HET ZIJN
HOOFD-
ZAKELIJK
STATEN DIE
DEFENSIE-
MATERIEEL
AANKOPEN EN
DIE BEPALEN
OP WELKE
WIJZE DAT
WORDT
INGEZET:
DEFENSIEF OF
OFFENSIEF**

TOP 4 AFNEMERS DUITSE DEFENSIE-INDUSTRIE 2023

Positie	Land	Bedrag (percentage totaal)
1	Oekraïne	4,4 miljard euro (36%)
2	Noorwegen	1,2 miljard euro (10%)
3	Hongarije	1,0 miljard euro (8%)
4	Israël	320 miljoen euro (2,5%)

OMGEKEERDE BEWIJSLAST

De Duitse exportcontrole ziet toe op vier categorieën van goederen: civiel materieel (veelal hoogwaardige technologie), *dual-use* materieel (met zowel een civiel als militair karakter), defensief materieel en offensief materieel. De laatste categorie valt onder het verscherpte toezicht van het Duitse *Kriegswaffenkontrollgesetz*. Uitgangspunt van de wet is dat export in principe niet is toegestaan, tenzij bijzondere gronden aanwezig zijn. De bewijslast wordt daarmee omgekeerd: een producent moet die redenen uitvoerig motiveren. Daarbij telt met name de uitzonderlijke politieke en militaire situatie van de koper.

Het zijn hoofdzakelijk staten die defensiematerieel aankopen en bepalen op welke wijze dat wordt ingezet: defensief of offensief. Hoewel private partijen op deze markt een uitzondering zijn, vinden grote hoeveelheden wapens toch hun weg naar niet-beoogde derden met minder goede bedoelingen. Onderdeel van het Duitse exportbeleid is dan ook het tegengaan van een grijze of zwarte markt voor defensiematerieel en het voorkomen dat

gepatenteerde hoogtechnologische systemen in handen van concurrenten komen.

De bondsregering van Olaf Scholz betreft bij het verlenen van exportvergunningen naar eigen zeggen ook maatschappelijke aspecten, zoals de eerbiediging van de democratie en mensenrechten door beoogde kopers. Dat leidt tot toenemende discussie en kritiek op het verlenen van exportvergunningen naar staten in conflictgebieden. De defensie-industrie is dus sterk afhankelijk van de aard van het conflict in het land van bestemming en het politieke klimaat in Duitsland. Het trauma van de Tweede Wereldoorlog en de bijzondere geografische en politieke positie van Duitsland in het midden van Europa versterken die terughoudendheid om tot levering van defensiematerieel over te gaan.

VERWEVENHEID

De Duitse defensie-industrie is

VERLENDE EXPORTVERGUNNINGEN DUITSLAND 2023

Type materieel	Bedrag
Conventioneel wapentuig	6,4 miljard euro
Overig defensiematerieel o.a. gepantserde voertuigen	5,8 miljard euro
Totaal	12,2 miljard euro